

संस्कृत-विश्वविद्यालय, काशी, काशी-२२१००२

पुस्तक-सूची

- १. भाषाशास्त्र ०-१-०
- २. विश्व-विद्यालय ०-१-०
- ३. An Examination of Sankara's Sākhya refutation 1-0-0

श्रीमद्भक्तकव्यार्थनिबन्धितमुक्तिमीमांसकशिवसूत्रभाष्येकादशोक्तिानुक्तिः

श्रीमती

वेदस्तुतिः

संस्कृत-
भाषा-
म. व. शास्त्री

म. व. शास्त्री

पुस्तक-सूची—
श्रीमद्भक्तकव्यार्थनिबन्धितमुक्तिमीमांसकशिवसूत्रभाष्येकादशोक्तिानुक्तिः
श्रीमद्भक्तकव्यार्थनिबन्धितमुक्तिमीमांसकशिवसूत्रभाष्येकादशोक्तिानुक्तिः

श्रीमती—
श्रीमती म. व. शास्त्री,
मुक्तिमीमांसक, काशी.

इत्य इति । यदि वे अथस्तेतुविभक्तस्वरुपिभक्तस्तेषाम् अनुसृतस्य स
एवमुक्तः सकम्पाभाः । अन्वया इत्य इव मत्ता इव भक्तमित् प्रोक्तइव,वेदेव श्री-
तीत्यर्थः । एवमुक्तो वास्तववादी मन्वद्वयस्य । अन्वयविरुध्दः अन्वयः अन्वय
आनन्दयमः सः अथ वेदेतु पुनरपिवाः अन्वयम् । उक्ततः वरं वादेकारवता वरं
वस्तुमेव । अथ यदेतु वादेकारवतावस्तुतु अथवेदे वरं वरं तन्वेदेवेत्यर्थः ॥४॥

उद्वरमुपासते य जाधिवर्त्मस्तु कूर्पवृक्षः

परिसरपट्टति हृदयमावणयो गृहम् ।

तत उदगादनन्त तत्र धाम शिरः परमं

पुनरिह यत्समेत्य न पतन्ति कृतान्तमुत्से ॥५॥

उद्वरमुपासते य इति । वे जाधिवर्त्मस्तु वेदेकारवतेषु उद्वरं कर्म उपासते ते
कूर्पवृक्षः एवेतिहेतुव्ययः । वे इदं इत्युपासते ते वास्तववाः अन्वयवदना अन्व-
यवस्तुतः । अन्वयवत् इत्यम् । परिसरपट्टति इतिः अन्वयवति परिसरा वास्त-
ववात् पट्टतिर्गो वर । हे अन्वयः । वरं तत्र धाम । अन्वयवोवस्तुवावति शिर
कूर्पवेद्येवमात् । यद् समेत्य उद्वरवस्तुवत्त्वं वास्तु वास्तिव इह तसो कृतान्तमुत्से
न पतन्ति ॥५॥

स्वकृतविचित्रयोनिषु विशन्तिव हेतुतया

तरतमत्तमकास्त्वनलवत्स्वकृतानुकृतिः ।

अथ वितपास्वमूर्ध्ववितर्षं तत्र धाम समं

विरजधिसोन्वयन्त्वानिविपप्यत्र एकरसम् ॥६॥

स्वकृतविचित्रयोनिषु । स्वेनेव कृतानु वेदस्तुत्पादितरेष्वनुकृतविचित्रो-
निषु हेतुतया कारणकारणतया तत्र स्थितत्वं विद्यमानि मयेवे कूर्पवित त्रतमत्तः वेदेते-
रेष्वनुकृतविचित्रोनिषु तन्वयवत्त्वेन च वास्तवित्वात् स्थिते । अथ उक्ततः । अन्वयवोनि-
षु । मत्ताभिः सर्वत कात्रेय स्थित एव पुनस्तत्र मयित्त्वं कर्तव्यं कूर्पवित्वादिः च उक्ते
तथा अन्वयवति स्वकृतानुकृतिः स्वकृतमनुकरोति । अथ वितपासु विद्यावत्स्वमूर्ध्व
योनिषु तन्वयवितर्षं तत्र धाम विरजधिसोन्वयन्त्वानिविपप्यत्र एकरसम् । अन्वयवत्त्वं धाम् ।

सर्वं एकस्मिन् च । कर्मभूता विरजयिषः । मन्दिषिष्यव्याः अविनः सर्वेन ११ योके
प्रसोके च विशेषेण कलाः]व्यप्यो व्यवहारा येषां ते ॥६॥

स्वकृतपुरेष्वर्माश्वबहिरन्तरसंवरणं
तत्र पुरुषं वदन्त्वसिलक्षतिकृत्तौशकृत्तम् ।
इति नृगतिं विविच्य कवयो निगमावपनं
भक्त उपमसतेकिञ्चममवं मुचि विश्वसिनाः ॥७॥

स्वकृतपुरेति । मन्दिष्येण पुरेषु रेषतिर्वन्मुष्पादिशरीरेष्वसिष्यकृत्तौशकृत्तम् ।
पुरेषु जीवं अंशकृत्तं अतिव कृत्तं तदर्थं ये वदन्ति । कर्मभूता । अश्वबहिरन्तरसंवरणम् ।
न तेषां बाह्यः अन्तरमेवेन संवरणं आवरणं मन्व तद् । इति नृगतिं विविच्य स्व-
मन्दिष्येषु जीवयति ज्ञाना कवयो निगमाः कवयोऽपि अत्यममवं न-वादिशिवर्तकं गुणम् ॥
कर्मभूतं ? निगमावपनं निगमा येषां भावयन्त्यादुःखमोक्षमित्यन् । यथा तद्वन्तः
जानायावपनमात्रं लेवं तथा तद्वन्तेतद्वन्तः कवयो तद्वन्तः कवयोऽपि । कर्मभूताः
कवयोः । इति विश्वसिनाः नृगोपेव मन्वति निगमं कुर्वन्तः ॥७॥

दुरवगमात्मतस्वनिगमाय तवात्तननो-
अरितमहाभूतच्छिपपरिदर्शपरिध्रम्याः ।
न परिलक्ष्यन्ति केचिदपवर्गमपीधर ते
अरजमरोऽहंसकुलमङ्गविगृष्टगृहाः ॥८॥

दुरवगमात्मतस्वनिगमायैति । दुरवगमद्वयनेन वतो कानं यथा स यास्या
येनापि ज्ञानुमहाभूतस्तत्र च तस्वनिगमं कुर्वन्तं तन्व निगमाय ज्ञानाय वाचनयोः स्वीकृत-
वेदस्तत्र अरिचक्रयो यो महाभूतसमुद्रस्तत्र परिदर्शो बहुधाशोचने तदर्थं परिध्रम्याः
क्षिप्तः धर्मो येषां ते हे ईधर एतद्व्याः केचिद्विदम्य यथा अरजमरोऽपि मोक्षदुःखयति
न परिलक्ष्यन्ति न कान्दन्ती/पर्यः । कर्मभूता मन्वाः ? ते तन्व अत्यममरोऽपि कवयो ये
ईमास्तेषां कर्म समूहान्पञ्चार्थं विगृष्टं गृहं यैस्ते ॥८॥

त्वयनुपपद्यं कुलायमिदमात्ममुह्यतिपय-
कारनि तपोन्मुखे त्वयि हिते शिष्य आत्मनि च ।

न कत रमन्त्यहो असदुपासनवात्मह्नो
 षदनुशाया भ्रमन्त्युदभये कुशरीरभृतः ॥१५॥

एषदनुपपत्तिरिति । कुशायाः पशुनां शीतं तथा जीवन् शीतं शरीरमिदं कुशापि
 नोद्धरन् शरीरं त्वदनुपपत्तं एषदनुपपत्तेवच्छरन् आसदनुषुद्धमिपवचरमि जीवस्य
 द्विजमेव करोति । तथा वन्दुते त्वदि रमन्त्यहो आसदादिदेवशानेन मन्थये स्वपि
 सति भव न शिषे आत्मपि आत्मन्ते च न रवन्ति असदुपासनया सुदरेकगोपास-
 नया इन्द्रियाणां बोधासनया ये षदनुशायाः सन्तः वस्तिवत्सन्तरे अनुदयोन्तःशरन्
 चेतां ते आत्महनः आत्मघातिनः । अहो आश्चर्ये । वदोति शिषे । सकलेन्द्रियसामर्थ्य-
 युक्तं वचनद्वैदिकनर्थापिक्तं सर्वानुपपत्तं शरीरं प्राण्य अत्र च सर्वान्मनोन्मुखे त्वदि म
 रमन्ति सेवावास्तुकि न कुर्वन्ति ते कुशरीरभृतः कुशरीरं मोक्षानुपपत्तिं सुदुर्लभं
 वस्तुत्वभावच्छरन् भुञ्जा वर्तमाना उदभये वद्वरवदुक्ते संसारे परिभ्रमन्तीत्यर्थः ॥१५॥

निभृतमरुन्मनोक्षरद्वययोगमुजो हृदि यन्
 मुनय उपासते तदरयोपि ययुः स्वरणात् ।
 श्लिष्य उरमेन्द्रभोगमुजदण्डविषक्तधियो
 वयमपि ते समाः समदशोद्भिःसरोजमुधाः ॥१६॥

निभृतेति । इमयो कङ्कणवास्तुत्वं हृदि वाचनत्वप्रदित्य उपासते तदेव भव-
 वास्तुत्वं तदरयोपि शिषुपाकारयोपि स्वरणाद्ययुः । कथन्त्या कुनयाः ? निभृतमरुन्म-
 नोक्षरद्वययोगमुजः मित्तां भृते महायुर्वनं वज्रमिति इन्द्रियाणि च तैः कृत्वा ये हृदं
 योर्न कुञ्जते । अत्र च श्लिष्यः श्लिष्योपि तदेव भवत्त्वत्वं वयुः । कथन्त्याः श्लिष्यः ?
 उरमेन्द्रभोगमुजदण्डविषक्तधियः उरमेन्द्रुत्वं सेवय योगः काव इव नो वद्वरवदुक्तेव
 विषक्ता भीर्मात्ता वाद्वयः । वयमपि मुनयः सर्वान्मनोपासनेन प्राणाः । एवं श्लिष्यः
 पुरुषश्च सर्व एव ते एव समाः । वदो भवान् तदददत् सर्वानेव स्वकीयान् सकलेन
 मन्वते । कथन्त्याः सर्वे ! अक्षिप्तसरोजमुधाः अक्षिप्तसरोर्न सुदु धारवन्तीति तथा ॥१६॥

क इह नु वैव जलावरजन्मलधोघ्नर्न
 वत उवगादधिर्षमनु तेवगाणा उभये ।

तर्हि न सन्न चासद्भयं न च कालजवः

किमपि न तत्र शास्त्रमवकृष्य शयीत यदा ॥ ११ ॥

क इति । इह संसारे कथंति मेरे । अत्रतरं सर्वनामिनां पूर्वमेव सिद्धं त्वां बुद्धिं
 विनये अवरजस्यस्यः पश्चात्तन्मयो मन्व तादृशः को वेद् आश्रयि । न कोपीत्यर्थः ।
 यतः सदाशास्त्रविभङ्गा उद्गमात् उत्पन्नो जाय इत्यर्थः । यमस्तु इत्याद्यमस्तु पश्चात्
 उभये देवतया उत्पन्नाः । तर्हि यमवान् सर्वमवकृष्य शयीत यमं करोति तर्हि न
 सद्भावं न चासत् भावं न च उभयं यतः कालजवः कालमेवोपि न । न वा
 तत्र सम्पिन्दवमे किमपि शान्तं वेत्तुमादि । ॥ ११ ॥

जनिमसतः मतो मृतिमुत्तात्मनि ये च भिदा

विषण्मृतं स्मरन्तुप्रविष्टान्ति त आरुपितैः ।

त्रिगुणमयःपुमानितिभिदा यत्रबोधकृताः

त्वयि न ततः परत्र स भवेदवबोधरसे ॥१२॥

जनिमसत इति । वैश्यादिषाः असतो पशारेभ्यो जायति वैश्यादिभ्यश्च त ।
 मालिनो बुद्धिं नरत्वं चाहुः तत्रा जीनात्कालजवः मालयनि भिदा बोधनां वेदमहाकुर्वन्ति
 अन्ये पुनः शास्त्रवैकरोक्षिणे कोमिनश्च विषणं कृतं कर्मफलं सत्यं कर्मणे ते सर्वं
 भावयित्वाः भारोभ्योः अनेः कृता स्मरन्ति विष्टवन्ति तत्र च शिष्येभ्य उच्यते इति ।
 त्रिगुणमयःपुमानितिभिदा येते यत् कालं मनोवद्वयं मलान्द्वयं यत्रकल्पकला-
 ज्ञानदेव जायते । तदेवाह ततःपरचेति । त्रिगुणकलायं ये त्वयि भवबोधरसे ज्ञातेकर्मणे
 त न मनेत् कर्मणे न मनेत् ॥१२॥

सद्येव मनस्विदृशयि विनात्यतशमनुजात्

सर्वभिमृशन्त्यशेषमिदमात्मतयात्मविदः ।

न हि विहृतिं त्यजन्ति कनकस्य तदात्मतया

स्वकृतमनुप्रविष्टमिदमात्मतयावसितम् ॥१३॥

सद्येव मन इति । ज्ञाननुज्ञान् जगद्गुणमन्वयान्मयं यदुपपद्येत्तत् कनकस्यस्यैव
 सद्येव विहृति । कर्मफलं कनकं । विहृत्पुं पुनःकर्मवेदिनम् । आत्मविदो ज्ञानिन इति

अथ भक्षेणं सम्पूर्णे ज्ञान्यातया ब्रह्मणा मद्भिर्ब्रह्मणि तर्हि ब्रह्मेति जानन्ति । यथा
 कस्यार्थिनो कश्चिन्नः कनकात्मतया कनकस्य विहर्ति कुण्डलादिर्के न हि त्वमस्ति तथा
 सानुते यगन्ता इदं मनुष्यविदुं सर्वज्ञानन्तं भगवतोनुपेतो यस्मिन्मयाविषमिदं जगत्
 ब्रह्मणामभिहितंरक्षितं विपरितन्त्रित्वैः ॥ १२ ॥

तव परि ये चरन्त्यखिलसत्त्वनिकेततया

त उत पदाक्रमन्त्यदिगपथ्य क्षिरो निर्वातेः ।

परिवयसे पशूनिव गिरा विबुधानपि तां-

स्त्वपि कृतसौहृदाः खलु पुनन्ति न ये विमुखाः ॥ १३ ॥

तव परि ये चरन्तीति । ये तव तां अविषयसत्त्वनिकेततया अखिलसत्त्वेषु
 काशिमार्गेषु निहते स्मान् भवन्ति ॥ तव जायस्यता । तथा परिवयसि तेषां कुर्वन्ति
 इत ए एव निर्कुर्वन्तीत्यर्थः क्षिरोः भवन्त्यस्य भवन्त्यनां कृत्वा पदाक्रमन्ति वात
 यस्मिन्नात् सुखोपनि उड्डहान् विबुधानपि एवं पशूनिव गिरा वाचा परिवयसे ब्रह्मणि ।
 स्वपि कृतसौहृदास्तु खलु निश्चयेन पुनन्ति वर्षाजगत् पुनन्तीत्यर्थः । न ये विमुखाः
 न तु तवसिगो वा पार्थिव्य यत्स्वपि विमुखाः ॥ १३ ॥

त्वमकरणः स्वराडखिलकारकशाक्तिधर-

स्त्वव बलिमुद्रहन्ति समदन्त्यजयानिमियाः ।

वर्षमुद्रोखिलक्षितिपतेरिव विश्वसृजो

विवधति यत्र ये त्वधिकृता भवतश्चकिताः ॥ १५ ॥

त्वमकरण इति । त्वमकरण कर्त्तव्येतिव्यं वदन्तिः । पुनः स्वराड् स्वेवैव
 रूपेण गच्छत इति तथा । यत्र न अतिरुद्धारकहृत्क्षिपराः सक्त्येवास्त्राणां शक्ति
 सामर्थ्यं धरन्तीति तथा । अतोनिमित्तं तेषां अत्रया यावया तत्र बलिमुद्रहन्ति सम-
 दन्ति न भवन्ते कर्त्तव्यं तथा अन्त्येन स्वयं वृद्धन्ति यत्र अतिरुद्धारकपतेः शक्तिर्भवेत्
 ततो वर्षमुद्रो नववर्षावधिभवः सन्त्यवदन्त्यतो बलिं कर्त्तव्यं इति । किञ्च ये तु
 विश्वसृजो यत्र अतिरुद्धारं स्वयधिकृताः स्वातीत भवन्त्यवदन्तिः मीनाः
 अत्यरुद्धारकपति तत्राकार्यं कुर्वन्तीत्यर्थः ॥ १५ ॥

स्थिरचरजातयः स्युरजयोत्पनिमित्तधुजो
 विहर उदीक्षया यदि परस्य विमुक्त ततः ।
 न हि परस्य कश्चिदपरो न परश्च भवे-
 दियम इवापदस्य तव शून्यतुल्यां दधतः ॥ १६ ॥

स्थिरचरजातय इति । हे ततो विमुक्त मायात्मन्परहित । यदि परस्य तव
 ज्योतिषा उदोच्छ्वा विहरो विहारः कीडा तदा स्थिरचरजातयः स्वात्मजातभेदाः
 स्युः स्वयमेवोत्पन्नो । कवम्पुताः । अजयोत्पनिमित्तधुजः अजना प्रकृत्या उत्पिता
 सप्तस्यैवोत्पितं निमित्तं कर्माणि बुद्धय इति तथा । न हि परस्य अजरादपि
 यदेतिवत् तव परथापरथ कश्चिद् भवेद् रियम इवाकाशस्येव । कवम्पुतस्य
 अजस्य स्थानरहितस्य । अथ च शून्यदुर्गां शून्यमवतां दधतः ॥ १६ ॥

अपरिमिता ध्रुवास्तानुभूतो यदि सर्वगता-
 स्तर्हि न शास्यतेतिनियमो ध्रुव नेतरथा ।
 अजानि च यन्मर्य तदविमुच्य नियन्तु भवेत्
 नममनुजानतां यदमर्तं मतदुष्टतया ॥१७॥

अपरिमिता इति । अपरिमिताः असम्पन्नाश्च ध्रुवाः कित्वाः तन्नुपतो जीवाः हे
 ध्रुव यदि सर्वगताः आपन्ना भवेदुः न तर्हि शास्यतेतिवत् तदा नियमो नियमनश्च न
 सिद्ध्येदित्यर्थः । जीवन्मायात्मने सिद्ध्यति तानकमावो भवेदिति तर्कः । नेतरथा जीवस्य
 व्यापकत्वे भगवतोऽयुगे नियमकवियानकमावो भेदात्कथं इति भावः । अजानि च यन्मर्य-
 यिति । च ध्रुवर्कवर्ष अजानं अज्ञानमकवमनि अज्ञानमकवमं तद्विदुष्व अज्ञानमकव-
 मपरिगतं यदकवमर्षं नियन्तु अज्ञानं नियमकं भवेदित्यर्थः । सर्वं सर्वं सर्वं प्रवे-
 त्वेवध्रुवमर्षां कादिनाम्नं दुष्टतया यदकवमं यदमर्तं तदनुज्ञं न सम्पन्नित्यर्थः ॥१७॥

न घटत उद्भवः प्रकृतिपूरुषयोरजयो-
 कमधमुजा भवन्त्यसुभूतो जलबुद्बुदवत ।
 त्वयि न ह्ये ततो विविधनामगुणैः परस्य
 सरित इवार्णवे मधुनि लिङ्गपुरक्षेपरताः ॥१८॥

न परत उद्भव इति । अन्वयोः पङ्क्तिवृत्तयोरुद्भव उत्पत्तिः न परत इति उच्यते । पङ्क्तिवृत्तयोरुद्भवेन अद्भुतो जीवा भवन्ति यत्र अन्वयवृत्तयोरुद्भवेन उद्भुता भवन्ति उद्भू, यतः सर्वकार्यं समेषु ततः कारणान् स्वयि च इवे जीवाः परस्य तत्र विविधनामगुणैसात् स्थितित्तुः तितीना भवन्ति अस्मिं सारिण इव । अथ च यदुदि भवेत्परसा यथा जीवा भवन्ति उद्भित्त्वर्थः ॥१८॥

नृषु तत्र मायया भ्रममनीश्वरगत्य भुक्तं
 त्वयि सुधियोभवं वधति मायमनुग्रमवम् ।
 कथमनुवर्तता भवभयं तत्र यद् भुक्तुटिः
 सृजति मुहुस्त्रिणेभिरभयभ्ररणेषु भयम् ॥ १९ ॥

नृषु त्वेति । सुधियः गर्वायु तत्र मायया भयं दुःखदुःखकारिणां भयवत्प
 काला भवन्ते त्वयि त्वयं वधति । कथन्तूनां मायया अनुग्रमवद् । तेषां कारणं हीनत्वमर्थ
 प. कथमनुवर्तता भवभयोदेवमर्थः । कथन्तुतः कालः ? विधेयिः जीवात्तत्त्वर्थः कथन्तु
 वेदयो मय तः ॥१९॥

विजितहृषीकेशायुभिरदान्तमनस्तुरगं
 य इह यतन्ति यन्तुमदिलोलमुपायस्त्रिवः ।
 न्यसनशतान्विता समबहाय गुरोभरणं
 यमिज इवाज सन्त्यङ्कतकर्णधरा जलधौ ॥२०॥

विजितहृषीकेशायुभिरिति । विधेयेन वितायि त्वधीनीकेशयि इ हीकेशयि त्वयि
 यामुय वैश्वेति अहायकमनात्तुरगमतिशोर्षं ये वीतारिणः संवेन यन्तु विमर्हीतुं यतन्ति
 यत्तं कुर्वन्ति ते उपायस्त्रिवः साधयेत्येव क्लेशं मनुवन्त इह संसारे तस्मिं विद्वन्वीरवर्षः ।
 हे भव किं कुर्या क्लेशं मनुवन्ति ? अत्यन्तशतान्विताः सन्त्ये गुरोभरणं समबहाय ।
 यमिज कं इव ? अङ्कतकर्णधरा यमिजो यमयायिव ॥२०॥

स्वजन्मुतात्मदारधनधामधरासुरधै-

स्त्वयि सति किं नृणां श्रयत आत्मनि सर्वरमे ।

इति सद्ज्ञानता मिथुनतो रतये चरता

मुखयति को निवह स्वविहते स्वनिरस्तभगे ॥२१॥

स्वस्त्यनुतेति । भवतः स्वस्वामनं कुर्वतः पुण्यस्य सर्वरते आश्रयति आश्रयतेन
 सुखिते स्वयि इति सुखा, स्वस्वामिनिः किम् । न किमपीत्यर्थः । अमुकभेदेन प्राणाः ।
 इति तद् एवमन्वयारके तत्त्वार्थवस्तु तद्व्यवहारं इह संसारे नु इति किन्तु कः सुखयति
 सुखं यदाति । न कोर्थात्कार्यं । अथानुत्तमात् । जगन्मतां रतये आश्रयन्त्याव मिथुनते
 मिथुनीयव चरताह । अथानुते संसारे । स्वविहते । स्वत एव विवेकेन इति अतिशय एव
 किन्तु तदाति सुखं निरस्ता यदा देधर्मायनो वस्तिवेताहते ॥२१॥

सुखि पुरुपुण्यतीर्थसदनाम्भुवयो विमदा-

त्वा उत भवत्यवाम्भुजहृदोषभिवृद्धिजल्लाः ।

वृषति सकृन्मनस्त्वयि य आत्मनि नित्यसुखं

न पुनरुपासते पुरुषसारहरावसथान ॥२२॥

सुखि पुरुपुण्यतीर्थेति । ये विमदा जगयो इति पुरुषो ध्याते पुण्यतीर्थेति
 तत्रतदुत्सवेकाराणि अथ च तीर्थानां पुरुषां पुरंजति ये तेभ्यो । अथानुत्तमा । अथवि-
 द्बृहतिजल्लाः । अथ वापि विन्दति किञ्चित्परीत्यवधिद् एतावत् सकृदुत्सवेन वेदां ते
 नतः । अथ च ते पुनर्भवतश्चाम्भुजहृदः अथरत्तावदिन्द इति वेदां ते ये नित्यसुखे
 आश्रयति स्वयि सकृन्मनो यति ते पुनः पुनरसारहरावसथान पुनराणां तारं
 विवेकाधिकं इति एतावत् आश्रयन्तान् एतावत् न उपासते ॥२२॥

मत्त इवमुत्सुकं सपिति चेन्ननु तर्कहर्तं

न्यभिचरति कच क्व च मृषा न तथोभयपुक् ।

न्यवहृतये विकल्प इषितोन्वपरम्परया

अमयति भारती त उरुहृषिमिकवचजहान् ॥२३॥

मत्त इवमुत्सुकं सपिति । मत्तः अथानुत्तमा मत्तावतिद्विगितं कतरं अथ च सङ्गति
 मत्त यति इति चेत् । नु इति किन्तु । नरेण वृत्त्या इत्यर्थवत् । मत्त उरुहृषितं माहृति-

एतः कृषिन् अथविशरति वयाजनालो राज्ञः उपाकाहेनः । शुक्तिरथा रत्नं कृषिन्नुवा
भवति न तपोवपुस्तु सद्रतशालकं यन्तु तथा अथिकारादिदोषकर्म न भवति ।
अथहृत्ते अथरमान अथपरम्परया विकल्प इतिवः इष्टः । से तत्र यात्री वेदरुमा
यात्री उपाधिभिः इतिउपाधिद्विगुणितः इत्यपरान् कर्मपरान् भवति ॥२३॥

न यदिदमथ आस न भविष्यदतो निधना-
वनुमितमन्तरा त्वयि विभाति मृषैकरसे ।
अत उपमीयते इविजजातिविकल्पपथै-
र्विदधमनोविलासमृतमित्यवबन्त्यनुधाः ॥२४॥

न यद्विदधिति । यत् मन्वादिर्न भवत् अत्रे एतेः पूर्वं न मात यतो निधनात्
अनु मन्वाकन्तरा न यद्विदधति किन्तु एकरसे त्वयि अन्तरा यत्ने अनुमिर्न अनु-
मित्या सिद्धं यथा विधाति यतो इविजजातिविकल्पपथैः इविजानां यथाहीनां वा
मर्तिसौन्दर्यविलासा विकल्पा अन्तरसेदा स्वरूप उपमाने यन्माभ्योर्वा मोतदतो
अथरुमा अथरुमात्तत्त्वं न तु मन्वाकन्तराः । एतदर्थं विदधयन्मोदितानां अन्त-
योविजातकर्म अतः पूर्वं कर्त्तव्यं इति ये भवन्ति यन्मि ते अनुधाः ॥२४॥

स यदजया त्वजामनुशयीत गुणाञ्च जुषन्
भजति सरूपतां तदनु मृत्युमपेतमगः ।
त्वमुत जहासि तामहिरिव त्वचमाचभगो
महसि महीयसेहगुणितोपरिभेदभगः ॥ २५ ॥

स यदजयेति । स एव यदजये जीवो यद् मन्वाकन्तरात् अथवा अथरुमा-
नया कृत्वा यथा अथिकां महति वाजुशयीत ताननुदधत् अथवायं यान्मुपाकृष्ट तस्या
पुत्रान् जुषन् तेवमगः सत् सपैतन्मं परिभूय सरूपतां अजयार्थं यजति । तदनु मर-
तामनु मृत्युमपि यजति । यदजयः । अथैवमगः । यत्ने निरस्ता देवर्षादिमता यत्नः ।
एतन्तु तां मोदितां जहासि । यद्विः सर्पः त्वयै यथा महति एतत् । अथ न यद्वमगः
सौन्दर्यमगः अहमुमितोमेवाथैधर्मतद्विदे यद्वसि पूर्वजैर्जोहते महीयते विराजते ।
अथमिदेषभगः अन्वमन्वाया यथा यन्म तावत्तत्तन् ॥ २५ ॥

स इव रज्जोसि दाम्नि वयसा सह यच्छ्रुतय-

स्त्वधि हि फलम्बतकिरसनेन भवसिधनाः ॥ २८ ॥

पुनश्च एवेति । पुनश्चः स्वर्गात् । पुनश्चाद्यः त्वेति ते तव स्वरूपाकारस्य
 वनम्बतया कर्त्तुं न श्युः । एवकोत्त त एव न यद्युति न किन्तु स्वयमि न याति
 स्वस्वरूपस्य चारं दाम्निगतस्यमतीत्यर्थः । यवन्तदा कस्य भवसतोन्तर्कयेत्स्वनिवदा
 यन्तत्पुत्रास्तेपि सावरथाः महतिर्यन्तुत्तरीणं दशमुपायतलमुक्ताः । यन्तु विश्वे ।
 यथा कालेन सह दाम्नि गरितमन्ति । यद् यत्काल् भुतवापि तत्र यान्ति । यत्काल्
 मुनयः । भवकिरसनेन निषेधमुनेन भवसिधनाः यवानेन निषेधे विश्वागच्छन्
 वासायेवाद्यः कथः । हि विश्वेनेन त्वधि फलमिति तावेव दाम्निवाद्यन्तीत्यर्थः ॥२८॥

॥ इति श्रीमहाश्वशार्वभिरचितसुखवीक्षासहिना वेदभूमिः समाप्ता ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीमहावीरभक्तशरणाय नमः ॥

॥ श्रीमहाबाई-वदनामिकायै नमः ॥

अथ श्रीमहालक्ष्मीपार्ष्णीविरचिताः श्रुतिगीताकारिकाः ॥

साङ्गताः श्रुतयः सर्वे समस्तमनोसुखम् ।
स्तुवन्ति शोपनाशाय त्वापिहो भवेद्यथा ॥१॥
कामो हृदि कामलेषु भवतीत्येवमि विभक्तः ।
मया सन्धाः क्वचिन्मै कृष्णमेव विद्यान्ते ॥२॥ -
कथयन्नेतिहृदयाः साधनादि न कुर्वते ।
साक्षात्ते चार्थकिशाले किं वाच्या वराकथाः ॥३॥
कृष्ण एव मया सेव्यो विद्यतिः पञ्चम कुषीः ।
वरीश्वरः मेवमथ सुखः सेवकावतः ॥४॥
कर्मकन हृदि केचित् सेव्यो शोपकविपद ।
सेव्योऽच्छास्त्रस्य सेवकाः सन्धाः सन्धाः ॥५॥
सर्वे नमसास्तुभ्यः सर्वतोपविश्रितः ।
श्रीशार्ङ्गस्तुभ्यं हि सर्वमेव विद्यान्ते ॥६॥
सुखायन्धा कतो श्रीवा निरायन्दं नमस्ततः ।
पूर्वाभ्यो हरिसन्धाजीवैः सेव्या सुखाविधिः ॥७॥
कृष्णे हृदि मयवति परमायन्दसन्धाः
वरीते वाच सन्धेयः कथा सन्धेय विद्याविधा ॥८॥
अस्तःसन्धो न कर्मभ्यो वसिन्धाजीवैः वाचकः ।
देदे कनुपुमे कृष्णे केन्द्रिकायां विभं चोत् ॥९॥
सर्वं एव हरेर्नकास्तुभ्या वाच्यन्ते हृदि ।
मयाः कृष्णो वसन्तीश्वरः मयमेव मयमं मया ॥१०॥
कान्तमर्थे सात्वित्कल्पतः कृष्णं वजेत् दुषः ।
वसन्तं क्वचिन्मै विद्यान्ते वयो मेवम् ॥११॥

भासितपूजनाया सर्वसमवायापयुक्तिः ॥
 न सङ्घितोपायकृत्वात्सर्वं सर्वं त्वयेद् युवा ॥१२॥
 जीवार्ता मन्त्रान्तराद्दोषा भविष्यन्ति ॥
 अथ सर्वसर्वं सर्वं त्वये दोषः कर्म ह्ये ॥१३॥
 सर्वथा सर्वतः सुखा मन्त्रा एव न पाप्मे ।
 मनः सुखित्पनीत्यङ्घ्रिः सेव्या मन्त्रा न - पाप्मे ॥१४॥
 युक्तमभिनेयात् सर्वान्द्रुमनोभिनात् ।
 सर्वसेव्यो निवन्ता न विदुः सर्वेषु हि ॥१५॥
 सर्वभावरिगिर्गुणाः पूर्णः श्रीशक्तिपुङ्गवः ।
 विविधं तं समाहित्य वाचन्ते जीवशास्त्रतः ॥१६॥
 विद्वन्ना जीवमन्त्रस्य हरिस्तेनात्मनो मन्त्रः ।
 जीवा न मन्त्राद्याः कानि चिन्मना कानिचो मन्त्राः ॥१७॥
 नामकामयनं हि देवविर्देवराजकम् ।
 कृष्णदेव मन्त्रकृतं तं न तत्रैव कर्मणम् ॥१८॥
 युवा दुर्गतिनात्मनेव ये सेवन्ते स्वमताः ।
 कृष्णं सद्गुरुद्विः कालो न तान् इति कदाचन ॥१९॥
 लक्ष्मणे कनसि ज्ञानयोगार्थं न चोद् युवा ।
 युक्तसेवायते पूजा भक्तिमेव साधाम्भवेत् ॥२०॥
 सर्वलोकोपकारार्थं कृष्णेन साक्षितास्तु ते ।
 परिश्रमसि लोकायां निरुपायं महाकथाः ॥२१॥
 युवाद्यं सम्पत्तिवन्त कृष्णः सेव्यो न तैः साः ।
 लक्ष्मणं मन्त्रान् तान् ते ह्यु क्तित्पिदुःसदाः ॥२२॥
 परिश्रमसर्वविधो युक्तसम्पत्तिरिच्छतिः ।
 न सेवेत युवान् युवान् लक्ष्मणोत्पन्नसत्त्वान् ॥२३॥
 सद्गुरुद्वया सर्वथा सङ्घिनं सेव्यमभिनेयम् ।
 मन्त्राणां सद्गुरुद्वयेति तान् कृष्णं मन्त्रेद् युवाः ॥२४॥

श्रीमद्भक्तवार्त्तचिरविद्याः सुविनीताकारिकाः ।

समुत्पादिसमावादि विद्यावृत्तं जगत्ततः ।

अविद्यायाश्च सङ्घर्षं न कृत्वा दिवसं नयेत् ॥२५॥

काशाविदूतनर्भन्ता न केनचिदुक्तिविच्छेदा ।

दोषमन्वयमन्वयो हि केनचिदपि कुलम्ब ॥२६॥

अपि नु अवाद्यायाश्च सम्बन्धमनेन तत्र न ।

अन्तं सर्वथा कार्यं लोकेनैव नृपयेत् ॥२७॥

सुल्लोकात्तो वस्तु सदानन्दं हरिं नयेत् ।

अन्वया सुवसन्तोऽप्युः सर्वथा दुःखस्यमुखात् ॥२८॥

कृत्वायन्मन्त्रः परावन्तो वाग्वानन्दस्वभाविवः ।

येन नपि न लज्जताः कतिपयवित्तं स्वतः ॥२९॥

इत्येवं सुविनीतायाः सङ्क्षेपेण निरूपिताः ।

वर्त्तव्यवित्तवृत्ते हि यथास्तुतथा निश्चयने ॥३०॥

॥ इति श्रीमद्भक्तवार्त्तचिरविद्याः सुविनीताकारिकाः ॥

॥ श्रुतिगीताकारिका अने सूक्ष्मटीका ए उभयने अनुसरतो
वेदस्तुतिनो अक्षरज्ञः अनुवाद ॥

॥ श्रुतय उचुः ॥

जय जय जह्यजामजितदोषगृभीनयुणां
त्वमसि यदात्मना समवरुद्धसमस्तभयः ।
अयजयदोकनामग्विल्लशतयवबोधक ते
कचिदजयात्मना च वगतोनुचरेन्नियमः ॥ १ ॥

॥ कारिकाः ॥

प्राकृतयः श्रुतयः सर्वा भगवन्तमघोक्षजम् ।
स्तुवन्ति दोषनाशाय तत्राविष्टो भवेद् यथा ॥ १ ॥

श्रुति यमे हे.

जय जय श्रुतिय ! हे! प्रदीपयुक्त जलने, आप लये, आप हे आप आपामे अयजय-
अयजयय हे। आपअरोहणे अयिज यमिज हे अयवेधे! यमिज अ आपामे यजय
यजय आपामे अ यजय आपामे यमिज अयवे १.

श्रुतये—श्रुतिप्रतिपादित—सर्वा श्रुति तय श्रुतिमां ने प्रसारे अयिज अयजय आपामे
यय ने प्रसारे हे! यजयय अयजयने अये हे १.

जय जय आप अ अरोहणे यिजययय यमिज हे आपिय ! यजययि यमिजयि आपामे
हे! यय आपामे अय अरी यजय यमि, आप अ अरोहणे ये. यीयय यिजययि अ यमि
यजय यीययि अ आपी यमिज-यमिज-यमिजयि आप लये, यजययय हे! यीय आपामे
अयेय यय यमिजयय यय अने श्रुति मे यजययय यय यजय. येय अ हे, 'यमि' ये
ययय अयजययय यमि अ यिजय यमि यय, आप हे हेयय यजयययि यजययय अये
हे, अय यमिजये यय ययय अये श्रुतिय अ ययये, अयय, ययय आप यमिजययययययय-
यजययययय हे, ययय यजययय अने अयय ययय ययय हे! यि यिजय यीयने
यययय मे अ यय अयिजयय यययययय यिजययययये हे हे, यीय यजयय यय आपामे-
ययययययय लये मे आप हे हेयय हे! यमिजयययय हे, हेयय-यजयययययय-अ येय
ययययययययय यययय यय यजयय हे. येय ने यय यय यजयय हेयययययय हे, आप
मे आपामे लये, अयय हे आप मे आपामे यमि यमि यजय आपामे-यय-ये-यय यमि
ययययययययय हे, यीययय ययय अ यजय आप आपामेय हे अ यमि यिज ययय

કે તે તેા ઇત્યદીક્ષા ના અને છે. અભિત-આ કેવળાં અને પરોપાધ-રોપના વસ્તુ-અવસ્થા-વિષય-વિશેષે વચ્ચે તેવા સર્વવ્યાપકાતીત અભિવિષયક ના આ વસ્તુવિષયને અને છે, તે એવે અનુચિત હોય તે તેનું ઇત્યન હોય, તેથી તેમને અનુચિતને પરિવર્તણે સર્વેકા અર્થને ના અનુચિતને છે તેમને સર્વવ્યાપક વિસ્તરણનું ઇત્યન હોય નથી પરંતુ સર્વવ્યાપક ના અર્થનું મહત્ત્વ હોયન હોય છે. રક્ષા તેા અનુચિતવ્યાપક છે, સર્વવ્યાપક તે વિસ્તરણી અભિવિષયકની હોયે તેમ છે, તેથી સર્વવ્યાપક ના અવસ્થા સર્વવ્યાપક અનુચિતને છે એમ તેમને સર્વવ્યાપક અર્થને અનુચિત-અનુચિતને અને છે. આ પ્રકારે અનુચિતવસ્તુવિષયક વસ્તુ સર્વવ્યાપક અવસ્થાં ના સર્વવ્યાપક અભિવિષયકમાં અનુચિતવસ્તુને વિષય વસ્તુ અભિવિષયક વિષયક ના એ એમ વિસ્તરણી વિષયકવ્યાપક અનુચિતની વસ્તુ સિદ્ધિ થઈ શકે છે (૧)

**સ્વકૃતપુરેષ્વામીષ્વબહિરન્તરસંવરણં
 તત્ત્વ પુરુષં વદન્મયમ્બિલશક્તિપૂર્તોક્ષકૃતમ્ ।
 इति नृगतिं विविच्य कवयो निगमावपनं
 भवत उपासनेऽङ्गुमभव भुवि विश्वसिताः ॥ ७ ॥
 गुप्तानन्दा यतां जीवा निगानन्दं जगद् वतः ।
 पूर्णानन्दो हरिस्तस्माज्जीविः सेव्यः सुगार्थिभिः ॥ ७ ॥**

આ અર્થને પ્રારંભ અભિવિષયકવિષયક અવસ્થા પ્રકારે વધિ-અવસ્થાવસ્તુ અવસ્થા હોય છે એમ વર્ણવેને વિશેષણે વિષયક અભિવિષયક વસ્તુ અવસ્થા અવસ્થા વિષયકવ્યાપક અર્થને ઉપાસી છે, ૭. એવે મુખ્યત્વને છે અને અર્થને વિસ્તરણ છે તેથી મુખ્યત્વે સર્વવ્યાપક વસ્તુવ્યાપક હોય છે. ૭.

આ અવસ્થાને પ્રારંભ-રોપવિષયકવિષયક સર્વવ્યાપક-અવસ્થાને પ્રારંભ એવે વધિ-અવસ્થાવસ્તુ અવસ્થાવસ્તુ મુખ્યત્વે રક્ષિત ના છે, તથાપિ અર્થને પ્રારંભ તે સર્વવ્યાપક છે તેથી, સર્વવ્યાપક વ્યાપક છે અવસ્થાવસ્તુ અવસ્થા વિસ્તરણના સિદ્ધિ સર્વવ્યાપક છે, તે સર્વ પ્રારંભ પ્રવિષ્ટ અને વસ્તુ અવસ્થાવસ્તુ-વિસ્તરણવસ્તુવસ્તુ વિષયક છે, તેથી ઇત્ય વસ્તુ વસ્તુવ્યાપક તે અભિવિષયક ના છે, તથાપિ વિષયકવ્યાપક વિષયકવ્યાપક અર્થે હોયે ઇત્ય અવસ્થાવસ્તુ હોય છે, તેથી અવસ્થાવસ્તુ-વસ્તુવ્યાપકવસ્તુવસ્તુ અર્થે છે, અને તત્ત્વ પ્રારંભ મુખ્યત્વે ઇત્ય વધિ ઇત્ય વસ્તુવ્યાપક અભિવિષયક ના તે ઇત્ય વિષયકવ્યાપક અર્થ છે. અર્થ વિષયકવ્યાપક ના ના અર્થ અવસ્થાવસ્તુમાં અને ઇત્યમાં વેદવ્યાપકવસ્તુ છે, અવસ્થા-અવસ્થાવસ્તુ છે તેથી તે ઇત્યથી વસ્તુ અવસ્થાવસ્તુ-વસ્તુવ્યાપક નથી, પરંતુ ઇત્ય વિષયકવ્યાપક છે તેથી અવસ્થાવસ્તુવસ્તુ વસ્તુ અવસ્થાવસ્તુ અર્થે છે, અને તેથી વસ્તુવ્યાપક અભિવિષયક વસ્તુ ઇત્ય અવસ્થાવસ્તુ-વિષયકવ્યાપક છે, એમ 'અવસ્થાવસ્તુ' ના અર્થને હોય છે. અવસ્થા તે અવસ્થાવસ્તુ ના એવેથી અવસ્થાવસ્તુ વસ્તુ અવસ્થાવસ્તુ છે એમ 'અવસ્થા' પદને અર્થને છે. આ પ્રકારે અવસ્થાવસ્તુ-અવસ્થાવસ્તુ ઇત્ય એવેને નથી તેમને ના અવસ્થાવસ્તુ ઇત્ય નથી એમ વિસ્તરણાં હોયે હોયે છે કે એ પ્રકારની વધિ-અવસ્થા-

મહિમાવાનને વાલ્ય મલકતરું હતાય નથી. તેક અને કૃષ્ણ વધુ સ્વરૂપ અને હર્ષિનેહું
 શિવ મરતું નહિ. ૫.

નૈમ પશ્ચિમીને પ્રહાર-વી-ઘેન છે તેમ છાપી પ્રહારનય આ કરિ છે. શિવ આ
 કરિ, જુ ત્વનુત્ય છે, આપી સ્વરૂપ છે. શિવન પદો-શિવપુત્ર મહર્ષિનાશિવુત છે, તેથી
 હર્ષિનાશવ અ શેષમાં અશિવની-શિવશ્વ-એ, તારક ત્વનુત્ય કરિતમાં એ સ્વ-શ્વનય ૬૬
 છેવ ત્વો તે હા તે કરીને અનુત્ય ત્વનુત્ય વધુ કરે, જાનુઆ કરિ તે પ્રહારમા છે. નૈમ આ
 શ્વનય અને પશ્ચિમી જુ પ્રહારમાં શિવને શ્વન નથી તેમ આ કરિ પ્રુત્યિશી શિવ છે પ્રહાર-
 જુ શ્વન સ્વનય છે નય હર્ષિશ્વિશી જુ કરિ શિવ-એ એમ શિવે પ્રાપ્ત કરિ કરિ
 સર્વક પ્રહારનુ ત્વનય અ છે એમ અર્થમાં તય સ્વ-શ્વનયપતની હાકરો શ્વનય અ નથી.
 તય જુ આ તેક સ્વનયનુ સ્વનુત્ય અને શિવનુ કરે છે. નૈમ આમાં સ્વનુત્ય છે એ તેમ
 આમાં કરિ કરિ જુ સ્વનુત્ય છે, શરોક્ષનુ આ શેષરોક્ષનુ આ કરિ સ્વનુત્ય નથી. તમાપિ
 આમાં કરિ કરિ જુ કરિ તે પદમાં પદ મહર્ષિશ્વ છે તે જુ શ્વનુત્ય શ્વ નથી, જાનુ
 આ કરિ તે પ્રહાર-શિવનુ-આમાં છે. નૈમ શિવ આમાં શિવ ન હો છે તેમ આ પદ-
 પ્રાપ્તિમયમાં કરિ જુ કરિ શિવ અ કરે છે, શિવ આ કરિ શિવનુ કરે છે. નૈમ શિવ
 શેષશિવ છે એ તેમ આ કરિ શિવનુ શેષશ્વનય છે. કરિ શિવશ્વનય આમાં છે, મહર્ષિશ્વ-
 પ્રુત્યનુ આ કરિ શિવ-ઘેન કરિ નથી તેમ અ સ્વનુત્યશિવનુ આ કરિ કરને ખોલી શ્વ મરતું
 નથી. શિવનુ મરતું આ કરિ શેષ જુ આ કરે કરમાં વધને શિવનુ મરતું નથી. તય જુ શિવ
 શિવ અને આમાં નૈમ આપ જનુત્ય છે, શ્વનુત્યમાં જાનુત્યશિવને આપ જનુત્ય ન છે. શ્વ-
 શિવમાં જાનુત્યશિવને શ્વનુત્યને જનુત્ય કરે કરી એમ આપ જનુત્ય છે, શિવ આપ શિવની
 છે, અને પ્રહારમાં તે કરિ શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય આપ છે ત્વો આપ તેનુ જાનુત્ય કરે છે એ
 સ્વનુત્ય છે, શિવ, આપ શિવ છે, શ્વનુત્યનુત્ય છે, શ્વનુત્યનુત્ય શ્વનુત્ય આપ જુ છે, શ્વનુત્ય-
 કરી શ્વનુત્ય શિવનુ જુ આ, જાનુત્ય આપ તે આમાં શ્વનુત્ય કરિ આપ શ્વનુત્યશ્વનુત્ય કરી ન
 કરે છે. તેથી શિવ-શ્વનુત્ય-જુ આપનક નથી, આપ આપ આ શેષનુ આપ છે, અને
 આપ તે કરિ અ આપનક છે, આપનક આપનક શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય આપ આપ શ્વનુત્ય આપ શ્વનુત્ય
 શિવનુ શ્વનુત્ય કરિ અને શ્વનુત્ય આપ શ્વનુત્ય અને જુ શ્વનુત્ય શિવ આપમાં શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય
 શ્વનુત્યનુત્ય આપની શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય નથી, તય શ્વનુત્ય આપની શ્વનુત્ય છે. આપની શ્વનુત્યને
 પ્રહારમાં તેમ આપનુ આપનુ શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય નથી, શ્વનુત્યમાં શ્વનુત્ય શ્વનુત્યનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય
 તે આપ શ્વનુત્યનુત્ય શ્વનુત્ય જુ કરી કરી આપનુત્યનુત્ય કરી આપનુત્યનુત્ય તય કરી આપ છે,
 આપનુત્યનુત્ય શ્વનુત્યને શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય
 એમ શ્વનુત્ય જુ શ્વનુત્ય અને શ્વનુત્ય આપનક છે, આપનકની છે, કરી શ્વનુત્ય અને જુ શ્વનુ-
 ત્ય શ્વનુત્ય શ્વનુત્યનુત્યનુત્ય આપનક તેમને શ્વનુત્ય આપ છે, અને તેથી આપને તેમને આપનક
 શ્વનુત્ય છે, આપનક આપનુત્ય-શ્વનુત્યની અ શ્વનુત્યને તેમને આપનક શ્વનુત્ય છે, એમાં-એ
 આપનકનકમાં આ ને આપનકમાં-શ્વનુત્યને-આપનકનકનકને પ્રુત્ય તે આપનક શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય
 પ્રુત્યને શ્વનુત્ય અને આપનક પશ્ચિમનુત્ય કરી કરે છે જાનુત્ય શ્વનુત્ય જુ શ્વનુત્યને શ્વનુત્ય કરી
 શ્વનુત્ય નથી, શ્વનુત્ય આપનક ! આપનક શ્વનુત્ય છે, આપનકનકનકનકનકનકનક પ્રુત્ય આપનક
 આપનકનક કરિ શ્વનુત્ય કરિ અને આપનકને આપ જનુત્ય જુ અને એ આપમાં શ્વનુત્ય શ્વનુત્ય

નથી-એવાધાર્મિકો હતા તથા તેઓ શેઠનુપરોપિત મુદુરુદ્ધ અન્નમલકુલમાંથી પુણ્યોને પાત્રો વર્તમાન કાલ ઉત્તમ-પદ્મીપુત્ર-વંશજનાં પતિવશ્યુ ત્યાં હો છે, તેથી અને પુનિમો પિત્ર હાલે, એ પ્રકારે ભવત્ક્રમણ ના કાલનું આચરણ કરવા છે એમ નિષ્ણ જ્ઞાને કવચકીવત્તામાં પ્રવિન્યતા હેમ આચાર્યકાલકાલ ત્યાનું પ્રવિન્યતા કરી પુનિમુ પદ્ય ત્યાનમ આપતી શેઠકિરિયાં નાં થઈ રહે છે એમ કિલ્લ હતું. (૫)

નિમૃતમરુમ્મનોક્ષદ્વયોગયુજો હૃદિ યન્
 મુનય ઉપાસતે તદગ્યોપિ યયુઃ સ્મરણાન્ ।
 સ્થિય ઉરગેન્દ્રભોગમુજદષ્ટદ્વિષકધિયો
 વયમપિ તે સમાઃ સમદ્શોક્તિસ્ત્રોજસુધાઃ ॥ ૧૦ ॥
 સર્વ એ હરેર્મન્કાસ્તુન્યા યાન્ મન્યતે હરિઃ ।

અતઃ કૃષ્ણો યથાસ્મીયાન્ મન્યતે ભજનં તથા ॥ ૧૦ ॥

નિમૃતપદ-મનોક્ષ હરોપમુદ પુનિમો કાવચાં કરે તપાલે છે તેને ના સ્મરણી આપતા કરી પદ્ય પ્રાપ્ત થવ છે અને હરો-મનોમુદપુત્ર-વંશજની ધાર્મિક તેમ ના અને પદ્ય પ્રાપ્ત થાય છે, કાલુ કે અદ્વિતીય-પુત્ર તેઓ આપતા હેવાથી કવચાં આપે તે કાલ ના છે. ૧૦.
 મોખે હરિ યને તે સર્વ ના કરીના મલકુલ છે, તેથી એ પ્રકારે પુણ્ય આપવા માને તે પ્રકારે કાવચ આપવા છે. ૧૦.

પ્રાચ્યુષામિ મનુનિન્યાપુને-કવચારે મને અને પદ્યને આજ્ઞો-ક-વિનિ-કેમણે નિતરામ સર્વો કે શેઠ નિમૃતપદ-મનોક્ષહરોપમુદ-વંશજને પેલા-ક-વેને કરીને નિતરામ કવચાંમિત્રા પુનિમો વર્તમાનનાં કાવચાં મનમુદપુનિમો કવચાંને ઉપલે છે, કવચાંના પદ હા ત્યાં છે, તે ના કવચાંના પદે તેમના અદ્વિ-કિમુપાસક-પદ્ય પુનિમો સ્મરણી પ્રાપ્ત થવ છે, કવચાંના પદ ના મન નિરિદા થવ છે તે ના સ્મરણે તેઓ પ્રાપ્ત થવ છે, તેથી વિદિતી અને વિનિદાતી પદ્ય પ્રાપ્ત ના થવે ત્યાંને કવચાંના પ્રવિન્યતા ના પ્રાપ્ત છે તરિ કે પ્રમાણપદ પદ્ય એમ કલિલ હતું. આ કવચાંને તે આનું પદ્ય પદ્ય છે, પદ્ય પદ્યનું પદ્ય આપને ના પ્રાપ્ત થવ છે, કવચાંના કોવચ-વેનકા કાવચાં-આપતા કાવચાંના-વેદલાનાં-કેવચી પો-પુદિ-વિનિ-સાહ-વિગત-કે કવચી આનમ કિમુ પદ્યોથી અને કવચાંની આનમું નાને પુનિમો પદ્ય તે ના કવચાં-પદ્યને પ્રાપ્ત થાય છે, એ પ્રકારે આપતા પ્રાપ્ત અને આપતી કવચો-કેવચે આપ પ્રાપ્ત થાય છે તે અને ના-આપને તે કવચાંના-કે, કાલુ કે આપ કવચાંના કવચાં છે, સર્વ ના સ્મરણેને કવચે માને છે, કાલુ કે તેઓ સર્વ પદ્ય આપતા ના અદ્વિતીયનું કાવચ પ્રાપ્ત કરે છે. પુનિમોનું કાવચાંના પદ્ય ના છે, કવચોને તે કાવચાંના આપતા છે એ આપનાને કાવચાંના ના હા થવ છે, કાલુ કે કવચાંના ના તેમનું કાવચ છે, અનિદાતીયુ શેવિદામોનું પદ્ય આપતી કાવચાંના ના છે, અને 'સર્વે વેદા કવચાંના-વિનિ-વિગતના પ્રકારે અને પુનિમો પદ્ય આપતા કાવચાંના ના સ્મરણ પ્રાપ્ત કરીને કાવચ આપતા કવચાંના-વિનિ-વિગતના-પુનિમોનું પદ્ય વર્તમાન આપતાં ના કિલ્લ થઈ રહે છે. (૧૦)

હતુ મનના અભાવમાં મન્યમનુષ્ટાન અને પ્રકારે સમભવે! પ્રલયાનન્તરે સમભવ-સમભવે-પદ્યુ કોનો નથી, આકારસમિતિવચના અનુચ્છવેદિત સમભવે ચ યાને તે ઉત્પન્ન હૈ છે તે સમભવે પદ્યુ કોનો નથી, તેથી વિષયમાં શિલ્પ ના યાનેતપાસ સમભવેકા અભાવમાં મન્યમનુષ્ટાન અને પ્રકારે સમભવે! પ્રલયાની અનન્તરે કોપુપાકારી યાન પદ્યુ કોનું નથી, તેથીસાવનસામભવ અભાવમાં ઉપરે મન્યમનુષ્ટાન અને રીતિને ધર્મ કો! પ્રલયાનન્તરે હતુ અભવ કાલના સમભવ અને કાલસારને અભાવને અભાવનુ સમભ હૈ છે, તેથી યાનેકો ધર્મ ના યાનેસમભવેકો તમા વન અભાવ કોપાથી કોપી પદ્યુ અપરેદ્ય સમભવુષ્ટાન સમભવું નથી, કાલિનુ અવનસમભવેકો ધવ તે તે તે કેવલ યાનેસમભવે યાને છે પદ્યુ તે કોલ અકોવ વિશેષનો નેપા: નથી અનન્તરમાં તે મર્ષકાકરી મન્યમનુષ્ટા રેકને અનુકરણ મને છે પદ્યુ અભવસમભવેકો તે તે તાકાલ પાનેકો નથી, અનન્તરેમન્ય પદ્યુષ્ટાન પદ્યુ વેચાઅવર્ધનનિત કોપાથી યાનેકુ છે, તેથી તે કોલ વતુનિષયામાં ધર્મ સમું નથી, પ્રમથકો સંકલ તેા અનન્તરે અનુભવપાકરી છે, તે કોલ નિર્દિષ્ટિમિલિત યાને ઉપચાલનો નથી, તેથી પ્રા: સમિતિસામાં અને અનન્તરે પ્રમથકોમાં સર્વેકા વાવ ના યાનેસમભવેકો અભવ કોપાથી અવ-પાનેકો કાલના કોલ પદ્યુ નથી, યાનેની પ્રમથક તેા કેવલ પ્રવલિત છે, વચાસમિતિનુ વિભાવુષ્ટાવર્ષે સભવે ઉપકારિ છે કે તેથી શુદ્ધિ પ્રમથક રીતિ તે શુદ્ધ ના વીન મન્યુષ્ટાન હૈ, આ પ્રકારે યાને પ્રલયાસમુતિનું પદ્યુ વિભાવનું અવના સમભવના અ શુદ્ધિત સજિત ધર્મ રહે છે (૧૧.)

જનિમમતઃ સતો મૂનિમૂતાસમનિ યે ચ ભિદાં

વિષયામૂતં સ્મરન્ન્યુપવિદિશન્તિ ત આરુપિતૈઃ ।

ત્રિગુણમયઃ પુમાનિતિ ભિદા યદવોષકૃતા

સ્વયિ ન તતઃ પરત્ર સ ભેદૃવવોધરમે ॥ ૧૨ ॥

દ્ધાન્તિમૂલતયા સર્વસમયાનામયુક્તિઃ ।

ન તદિરાંધાતુ કૃષ્ણસ્વયં વરં જહ્ય ત્યોત્તદ્ વુષઃ॥ ૧૨ ॥

અમાની જનિ અની જનિ અપામાં જિલ અને વિષકોને યાને તેમો રકને છે તેમો આરુપિને ઉપવિતિ છે, કાલનુ કે પુષ્કાન વિષકુષ્મપ ને જિલ અવેસમુષ છે, તેથી તમા યાને અવેસમુષ અવનના તે ન કોપા ૧૮.

અનિષકાને ધર્મસમન અનુભવ કોપાથી તે ધર્મસમનના વિશેષથી શુદ્ધિ પુષ્કાન પદ્યુષ્ટાને વન્યુ નકિ ૧૯.

મન્યુષ્ટાનુષ્ટાકોપાકરી દિવિષ છે, ૧ અવેસમુષ ૨ સર્વેસમુષ નવ પુરોષમાં અવેસમુષિઅનુષ્ટાનું નિષકાસ્વ શુદ્ધિ હૈ છે. ૧. વેષવિતિ ૨. વેષવિતિ ૩. મીમાંસા અને ૪. શુદ્ધીસેવેથી શિવ અવેસમુષિઅનુષ્ટાનના મને કાલની શુદ્ધિ નિષકે છે કે કાસર્વકામાં તે કદુ ના પ્રવેશ અવિર્ભાવ છે, તથાપિ અસાસર્વકો વેષવિતિ અનુ ના વલકિની અનિ કોપવિ-વે છે, અનુ સર્વ ના પદ્યુ અનને રીતિ કદુ વલકિ ધવ છે, આ યાનેકો વેષવિતિના અનુષ્ટાન છે, કાલનુ કે યાને અને કાલનુ નિવ અને યાને અનુ અનુવન કેવલ કોલ કો! અનુની

આનો પ્રાથમિક દાખલ કરવાનો નથી, કિન્તુ આપણા જ રાજ્યનાથી છે, તેથી તે મન આપમાં આપણા જ પ્રાથમિક-પ્રકારી છે, 'આપણે પરી સર્વિય' એવું જાણવું અને તદ્દપરિણમ્ય સંમતિયે તેમ સકલ સમીચારું પુત્રિ જન્મુ એ આપણા જ છે એ તે જણ મહાદાન્ય અપરિણમ્ય સમતો પુત્ર નથી, પરંતુ સમયકાલિન જ પદવ્યાં તે કલ્યાણ વુત્ર છે સમયકાલકારે જ મનનું આપણા પુત્રિલિલ ક્રેમ તથાપિ કામોદયોપકારવ્યાં તે આપિન મનાસાગતી પણ આપણે મનવત્તમ પ્રાપ્ત થાય એવું જણી પાડે. ન હારી, હાલથી તે મનુવર્તન જ પરિણમ્યમાં તે મનનું સકલ ક્રેમવ્યાપ છે, તુલ્યવ્યાપથી આપણને મનન-વર્તન એ એ અવગણ્ય છે, તમ મનુવ્યા મનવ્યા છે, અને મન તે સર્વ જ જોવાવુંને આર્થે અમરને વિશેષ્યુ છે, તેથી મન સર્વવ પરિણમે છે, આપણવ્યાપથી આપણને મનુવર્તન જ મનુ આપણુ વિદ્યુ મન આપણાં સર્વુ પ્રકારી છે, એમ તે મનનું પરિણમ્ય અમરને છે તેમ તેમ આપણેથી જ અમરની પણ આપણા સી થેવી, હાલથી તે કલ્યાણવ્યાપ મન મન જ છે એવું પ્રવિષ્ઠાત મનુ છે, આથી મનુવર્તન જ પરિણમ્ય અપા હરે એ તારણ જ તે આપણુ મન સર્વુ પણ અનિયમે છે અને તે ઉપરિણમ્ય સર્વુ પરંતુ જાણુએ આપણુ જ આપે છે, તેથી કામોદય કોવચકા જ ક્રેમથી અને મનનું સર્વ પણ સ્વાભાવિક ન ક્રેમથી તારણ કોવચકા આપ સમયવ્યાપ કામોદયવ્યાપવ્યાપકે સર્વ આપ આર્થે કાવો નથી નામ પકારી જાત દરિયે આપણા પણ આ કલ્યાણ સર્વ જાણુ આપણાએ આપણાને જાણુ છે એમ આપણ પ્રમાણવ્યા આપણુ પુત્રો આપણે છે, સર્વ જ આપ છે એમ તે આપણુ અને છે, તેથી આપણ આપણાથી ક્રેમને અને મનવ્યાપથી ક્રેમને પણ પ્રકારે પરિણમ્ય આર્થે, એમ ક્રેમવ્યાપકું આપણાસર્વ-અમરને તે પણ છે, ક્રેમ ક્રેમ નથી, તેમ મનનું પણ તેમવ્યાપથી અપરિણમ્ય પણ ક્રેમ જ છે, પરંતુ તે તે મન પણ અપ જ છે એમ આપણુ અને છે, તેથી તે આપણુ સર્વ જ આપણાં જ પરંવમે છે, તેથી આપણ અપણાત મન છે અને તે આપણા જ તે સર્વ છે ત્યારે તે આપણા પણ તેમ આપણુ જા આપુતિ પણ છે કનકથી અપિણ કનકી પુત્રાસર્વિયવ્યાપને વ્યાપને નથી, પરંતુ તારણવ્યાપ-અપણાએ જ તે વિપુતિ પણ મનુ જ હરે છે, પરંતુ આ ક્રેમ અપણ છે અને પુત્રાસર્વિય વિપુતિ અપણા આપણને આપણુ છે તેથી પુત્રાસર્વિય-અપણુતિ મનુ કનકને થાય તે વુત્ર છે, પરંતુ આપણાં અપણા આપણા છે અને તે આપણા અપણ આપણાએ વિપુતિ છે તેથી અપણ અને પ્રકારે અપણા એમ પણ ક્રેમ ન હારી, હાલથી 'મ આપણ સમયવ્યાપ' પુત્રિયે અપણુ અને—અપણને—અપણુ' છે તેથી તે આપણા છે, આપણાત નથી, અને 'મુ પકારે ક્રેમવ્યાપકું પુત્રિયે અપણુ અને—અપણને—અપણુ પ્રકારે પણ છે, તેથી આપણાત આપણુ અપણુ અને અપણાં વિપણ અપણાત પણ અપણાત છે, એમ કનકથી અપિણ કનકી પુત્રાસર્વિય વિપુતિને અપણાએ એ ક્રેમ છે, ક્રેમ ક્રેમ છે, તેમ આપણ-અપણ-પુત્ર અને સર્વ-અપણા પણ અપણને જ અપણુતિ આ સર્વ અપણ આપણાએ-અપણાએ જ આપણ-અપણુતિ છે, એમ આ સર્વ અપણ આપણાએ જ પરંવકિત છે, તેથી સર્વ જ અપણ ક્રેમથી ક્રેમને ક્રેમ સર્વ ક્રેમ કેવળુ ક્રેમવ્યાપ પણ અપણાં જ છે આપણાં તે અપણુ સર્વ જ આપ છે, તેથી મનુવ્યા ક્રેમનું પણ અપણ જ છે, અને તેથી અપણાં તે સર્વ જ આપણ છે, આ પ્રકારે અપણ-અપણા-અપણાં આપણા પણ ક્રેમને આપણ આપ અપણાં ક્રેમમાં આપે એવું અપણ તે આપણા અપણ-અપણાં આપણી વિપણાં જ આર્થે ક્રેમ છે. (૧૪)

સુવર્ણપ્રતિમેવાસૌ સર્વાનન્દમયોધિરાટ્ ।

સર્વસેવ્યો નિયન્તા ચ નિર્દુષ્ટઃ સર્વયેષ હિ ॥ ૧૫ ॥

આવ આરણ્ય સ્વરાટ્, અધિકારકાલિનસ્વર છે, તેમ જાંતુર અધિકારિનિયતિને વલિ ઉદ્ધે છે તેમ આપણી અભવે અધિકારિા રેવે આપણ પશ્ચિમે ઉદ્ધે છે અને કામરે છે. આપે વચ છે તે અધિકાર છે તથ આપણી યતિને તે તે વિષયટ્ તે તે કાવે રે છે. ૧૫.

સુવર્ણપ્રતિમેવાસૌ આ (૧૫) ના સર્વોત્તમમ અધિકાર, સર્વસેવ નિયન્તા અને સર્વયા ન નિર્દુષ્ટ છે. ૧૫.

એક મહાવીરોદાને અને આતોષરે પશુ પ્રતિભિને અભવ તિસ્વ રૂપ અને પ્રત્યક્ષિ રેવે અભવન આપણીને 'વપારણ્ય' શ્લોકે તિસ્વરે છે. આપણમાં અમવાન પ્રતિવવાન પ્રતિવ વાન છે, અને તે પ્રતિવે તત્તવાયં ક્રમુન રેવ છે, તેમ અને અમવાન અને તત્તવપ્રવય આન, આપ સિદ્ધાવય ક્રમુન અધિકારં પશુ પ્રતિવે રાધિકારી કામવ નદિ. કારણ તે 'પાદ્મીનિ સમવને' કાંચકિ પુનિમાં પ્રતિવેન અમુન વચ્ચે છે અને 'પ્રતિવેનવનુ' પુનિમાં પ્રતિવે આધિકારિ છે એમ અમુ છે, તેથી તારક નાચકિવકામનુ તે અમુ અવેકિ રી કારે, તેથી પ્રતિવેનાં વાનિવન પ્રતિવે નિવ અને કાવેનાં પ્રતિવે તે આપે જુવ છે, તે કાવેનિવ પશુ પ્રતિવિવન અમવાન છે, અમવાયં ન જુવ છે, પ્રતિવિવન કાવેનિવ અમવાયં ક્રમુન છે એમ આનુ, તેથી તે પ્રતિવેએ સક અમવાનરે રાધિકારિ વા આધિકારિ અમવાન વામવ છે, અને તેથી પ્રતિવેનાં અમવાનકાવ અમવાનમાં કાવેનાં અમવા છે, તેથી તારક સરેવ અમવાનુ અમવા કાવેન નથી એમ આપણી વાવ તે તેવે પ્રતિવેનાં કાવે રે છે, કે આવ આરણ્ય છે, આપ પ્રતિવે રુદિત છે, તેમ પશુ પ્રતિ આપને પ્રતિવ નથી, આરણ્ય કારે પ્રતિવવાયં રેમ કર્ક કારે એ કારેનાં પ્રતિવેનાં 'વપારણ્ય' પદે રે છે, આવ સ્વરાટ્ છે, રેવે રેવે—સ્વરાવે—આ આપ પ્રતિવે છે, આપણું અમવા ન સર્વસમય ન રેવ તે પ્રતિવેનાં તે આપનાં કાવેનાં આપે પ્રતિવેનાં અમવા તે આધિકારિવેનાં કાવ વાવ. ક્રમુન આપ અધિકારકાલિનસ્વર છે, આવ ના પશુ-અમવાન-વાલ કિયાકાવણે-આધિકારિ કાલિને-આધિકારને આપ પદે છે, કારણ કે અમવાન તે તે કારેનાં અનિવ છે, અમવાનમાં અધિકાર નિવકાલિનવલ અધિકારનાં તે કાવેનાં રેવે કાવ-કારેવ-આ આપ નદિ, કારેકાલિનવલ રાધિકારનાં તે એમ ન પ્રતિવે પશુ આવ કાવ અમવાનમાં તે પ્રતિવેનાં કુલ અમવા આપના વાવં કાવે પુનિ અમ વાં અમ, આપણે કારેનાં કાવ ન કાલિને અમવા અમવાન ન પદે છે—પદે છે—અને તત્તવકારે તે તે કાલિને વચ વચ રાધિકે છે એમ આનુ. આ અમવાં અમવાનુપ્રતિવેનાં ક્રમુન અમવા 'વચ નવિ' પ્રતિવેએ રી છે, એ અધિકારિ પ્રતિવેનાં આધિકારિવેનાં કાવ વા તેનાં રાધિકારે કાવ તારે અમવાને વલિ. અમવાને વચ અમવાને પદે નદિ પાનુ 'વાધિકારિ તેમ કાવ' કાવે વાવમાં પ્રતિવેનાં તારક પ્રતિવેનાં કાવનાં અમવાનુ અમુ છે, કિવ, તે અધિકારિ રેવે અમવાને આપ છે, તેવે પ્રતિવેને વધીજુવ છે, તેથી તેનાં સ્વરાવે રેમ કાવે / વેવકા અમવાનકિ પશુ અમવાનં ન રેવ રે છે, આમક તેનાં આમવાને પ્રતિવે છે, તેથી વચ આ અધિકારિ રેવે અમવા છે, પ્રતિવેનાં કાવેનાં પશુ આ પ્રતિવે છે, તારે પ્રતિવેનાં કાવેનાં વચ પ્રતિવે રેમ રી કારે / આપ ન રેવનાં કાવેનાં આ પ્રતિવે રી છે

મન આહાર્ય હાન મેંન પુર્વે પોતણુ વજનુ નદિ પનતુ કુરોચકા ધર્મને હાઠ અહિને
અનવહુતી. ૨૨.

એમ અહરને ઉપચારીને કાવચીએ મહાન હાન કાવચ નથી હાજુ કે વાચકીએ મહાન હાનથી
મહાન પોતણેનું કાવચીએ અહિનવાર્તાનુકારે મહાન નર મહાનકર્મનું છે એ અહિનવારે પોતણેને નિ:કે
છે. પુર્વે પોતણુ કુરોચકા મહાનનિકાનું ને નર મહાનકર્મનું વજનિકે, પોતણે કર્મ થા કહાને વજુ સિક પથી
નદિ, કાવચ કે મહા પ્રાણ પન નર પ્રતિપત્તિ છે, મન આહાર્ય છે, અનવહુતે હીને અનવહુતને અને
કુરોચકામહાનુકાર એ મહા હોન ને પોતે વજુ હુ ને કે અનવહુતનું વજુ મુરોચકા અનવહુત
કાવચે નર પુર્વ છે, કવચુન કૌરુવના પોતીએ વજુ અંશારમા પ્રતિપત્તે છે, પુર્વર્થ મન નથી,
એમ આ મહોચકા નિ:કાવ છે. ત્યારે પાવચાન કારોવ હાજુ કે એમી અહિનવારિયુગર્થ છે, એમી
અનવહુત અહિનુ મ છે, અને એમી કૌરુવનારને છે, ત્યારે પોતણુ હાજુ છે, અનવહુત પોતણુ પાવચાએ -
કાવચ છે તેથી પોતણુ વજુ વજુનુ અહિનુગર્થ નિકાલિત છે, પોતણુ કૌરુવનારે નથી કારણ કે એમન
પોત: કવચુન: ' અનવહુતને પોતને નોત છે, કવચુને ને કેવલ કવચમ છે, તેમાં અનવહુત
પોતણુ નિ:કર્થ અ મહોચકા છે. એમી કૌરુવનારને-અને-અનિત-વાયુ-હાન છે, આથી
પાવચારવનાર પોત નિકા ધાવ છે એમ નિકા'તુ'અનવહુત વજુ પોતણુ નર અહિન વના પાવચ
પ્રતિપત્તને હાજુ મન, તેમાં પોતમાં પ્રતિપત્તને વજુ-વાજુ નર સિક પથી, વજુનુ અહિન સિક પથી
નદિ સિક અનવહુત, કૌરુવનારને વજુ મનો નિકા અનવહુત છે, કારણ કે મન પાવચારવ નર
અનવહુત છે, પ્રતિપત્તને પાવચારવ ને વજુ મન અનવહુત હાન છે, એમની વજુને અહિન છે, તેમને
પોત સિક વજુ ધાવ એમ અનવહુત, પાવચુ એમનું મન આહાર્ય નર છે, અને તે વજુ મન
કુરોચકા, તે કુરોચકામહાન હાન ને મનોવિચારને નર આહાર્ય છે, તેથી તેને તે મનો
નિકા નર આહાર્ય છે એમ અનવહુત, ' અનવહુત-અન-વજુનુકારે નર નિકા હીને મનો વજુને
કાર્ય છે એમને નિકા હાન નથી. પુર્વ વજુ અહિનુ નિકાન છે તદનુ મનોવિચારન વજુ
ધર્મ કાર્ય એ કાર્યને ' અહિનવારે' પદિદે છે કે નર અહિન છે, પ્રતેને વજુ નિકાવને
અહાર્ય છે. ' મનો વજુ નિકાને મન'અનવહુતવિદ્યુ' હાનકીને અનવહુત વજુ મનન નિકામાં
કાવચ હાનુ છે એમ આહાર્યને ' કૌરુવનારે' પો પદિદે છે કે તેમને પાવચારવ
નર પોતે ધાન હી છે, પોતણુએ મનોવિચારથી પુરે વજુ અહિનુ છે, મનન
અહિનવારનામાં તેમાં નર અહિ કાથી કારણ, કારણ કે મન વિદિલ અને અનવહુત-વજુ
અહિ-સિક ધર્મ હાનુ નથી, તેથી કર્મમાં અનવહુત મન અને તે પોતને અહાર્ય નર
અનવહુત, કર્મન નથી. કૌરુવ, અહાર્યે અહિનવારનારને વિનયુદિ સિક ધાવ હા કિનુ અનવહુત સિક
વજુ ધાવ, પાવચુ તેમ વજુ નથી, એમ ' અનવહુતવિદ્યુ' પો હી છે, કાવચ કાર્યનું મન વિદિલ
છે, તેથી પ્રતિપત્તુ અનવહુતને-અને અનવહુત-પાવ ધાવ છે, પ્રથમ અનવહુતવિદ્યુ' અનવહુત
નર કર્મન છે એમ આહાર્યને ' અનવહુત પુરોચકા' કાવચીએ પદિદે છે કે ' મિતલારે' પુરો અનવહુત
વાવચી અહિન-અહિનવારનારનામાં-પુરુ નર એમ અનવહુત છે, પુર્વ અહિનથી કર્મ સિક ધાવ
છે, તેથી અનવહુતે વજુ પોતણે કાવચવારને અનવહુત ત્યાગ નર કર્મન છે, કુરોચકાને તે કૌરુ
કુરુએ નર હીને પુર્વનાર આન ધાવ છે, તેથી કુરોચકાને તે કાવચને વજુ પોત અર્થ છે,
એમી કુરુવનારને પદિલવાને પોતણે કાવચ હી છે તેમને અનવહુત ધાવ છે, એમ ' વજુ
પુરુ' અનવહુત પો છે. પદિલુ અનવહુત અનવહુતે ન હી કે તેમને અનવહુત નર વિવહાન

આ અર્થ સુધિથી પૂર્વ-અર્થ-ન કર્તુ' અને વિવનથી-પ્રકાશથી-અવનત રહેશે નહિ
 ખનુ તે તે આ-વગ-અવર્ણ-સોચ અવર્ણ અનુવિનિતિ સિદ્ધ અનુવિત છે તેથી પણ કાચે
 છે, આથી સુધિ સુધિથી એ સોચથી અર્થ તેમ એ અવનત સોચન વિભવ તે અ અવનતને
 અર્થ છે, તે અર્થે એમ સોચકા વગ તેમ અવનત અર્થ ખનુ અર્થ આ નહિ, કાચુ
 કે સોચકા વિભવ અવનિવહ-અવ-અવનત વિભવ-અવનત એના કાચ-અવ અવન-એ એમ
 અને એ તેથી તે અનુભ છે. ૨૪.

અનુવનિતિવનથી અર્થ વિવનકા છે, એ અવન-પ્રાપ્તથી તેમાં કાચાન વગ છે તે
 પુસ્તકે વિભવ અવન. ૨૪.

અર્થનું અવન પા છે, તેથી વિવનકા સોચકાન પ્રાપ્તે અર્થને અવનને એવેથી નહિ,
 ખનુ એના અવનથી અર્થને એવે છે, તેથી વિભવ એમ સિદ્ધ થાય કે અવનન અવનથી પણ
 અર્થનું અવન ન છે, તેથી એમ અર્થનું અવન અર્થનું અવન નથી તેમ તે અ
 કેટલે અવન પણ અર્થનું અવન નથી, તેથી અર્થ સોચકાકા અવ ન હો, અને તેથી તે અર્થથી
 સોચમાં કુચુ પણ નથી તેમ તેમ પણ નથી, તેથી અર્થનો અવિચાર એમ કહી શકે એમ અવ-
 કાચને અવનને છે કે આ અર્થ અર્થે ન કર્તુ', એ અવનનું અર્થ અવ ન હોવ ત્યારે તે પૂર્વથી
 એમ કહે છે તેમ કહી પણ અવન, ખનુ અવન-અવન કેટુ તે છે, આ અર્થ અવન છે, કાચુ
 કે તે સોચકા છે, એ તેમ નહિ તે તેમ નહિ, એમ કે અવ, એમ એવન-વિવેકે કેટુ અવન
 અવન વિવનકા હો છે. 'ન કર્તુ' પો સોચકાન અ વિવનકા છે, કાચુ કે આ અર્થ સુધિથી
 અર્થ-પૂર્વ-ન કર્તુ', અને વિવનથી-પ્રકાશથી-અવનત પણ અર્થ રહેશે નહિ તેથી અર્થે સુધિ
 અ અર્થ કર્તુ' છે, તેથી અર્થન છે કે અર્થ અવન છે, કાચુ કે એ અર્થ હોવ છે તે તે અવ-
 નથી પણ હોવ ન છે, અર્થ સુધિ અર્થ કર્તુ' નથી, અવન પા પણ સુધિ પા અર્થ અવ,
 તેથી સુધિન અવન-વિવનથી અર્થ અવન છે એમ સિદ્ધ થયું. આ કેટલે તે અવન
 અ સિદ્ધ અર્થે કો અવન અવન તે સિદ્ધ અર્થે અવ નથી, અર્થથી પણ એવે અવન-અવન અ
 અવન છે અવન અર્થથી વિવન પર્થ-અ અર્થથી નથી એમ અર્થનું 'અનુવિતન' પ્રાપ્તિએ
 અર્થથી છે કે એમ સુધિમાં અવન તેમ આ અર્થ પણ અ અર્થ છે, અવર્ણ અર્થ પણ
 કાચે છે, કાચુ કે એ વિવનકા અને તારને અવિવનકા આને વિવન એમ સિદ્ધ છે, આ અર્થે અવ
 છે' એ સુધિએ અને અવનિતિએ અર્થે સુધિન છે અર્થને એ અવન-
 અવન-અર્થે છે તે છે પણ વિભવ અ કેટલે એમ છે. 'અનુવિતન-અર્થ' પ્રાપ્તિએ કેવન-અર્થે
 પણ કહે છે કે અવનકાને તે અવન અવનકા નથી, કાચુ કે અવનકા-અવનકા તે સુધિવિવન
 છે, અર્થે અવ તે અવનકા પણ નથી, કાચુ કે અર્થને તે અર્થે અ હોવ છે. 'અવનકાને
 પ્રાપ્તિએ-અવનકા' પ્રાપ્તિએ-અવનકા પણ અવનકા પણ છે, અર્થ તે સુધિ અ
 અવનકા પણ છે, અને અવનકા પણ અવનકા છે, તેથી અવન અવનકા-અવનકા-અવ
 છે. વિવનકા પ્રાપ્તિએ અને અર્થના અર્થમાં એ કાચે તે પણ-વિવન-તેમ પણ પ્રાપ્તિએ-અવન
 અને અવનકા-અવનકા અર્થમાં અર્થ કાચે છે, અને તે પણ અવનકાને એ અવન વિવનકા
 અર્થમાં સુધિ નથી અવનકા-અવનકા અ અર્થે છે, તેથી અર્થ અવનકા અ વિવનકા કાચે છે, આ
 અર્થે વિવનકા વિવનકા અને-અવનકા' પણ અવનકા અને-તેમ પણ અર્થને અવન અ કાચે છે.
 કાચુ એવનકા અવનકા અર્થ અર્થે કાચે છે, તેથી પણ અર્થ પણ અ છે એમ અવન.

